

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Modesti Tavbengall Apologeticus Adversus Umbras Oratij Melliti

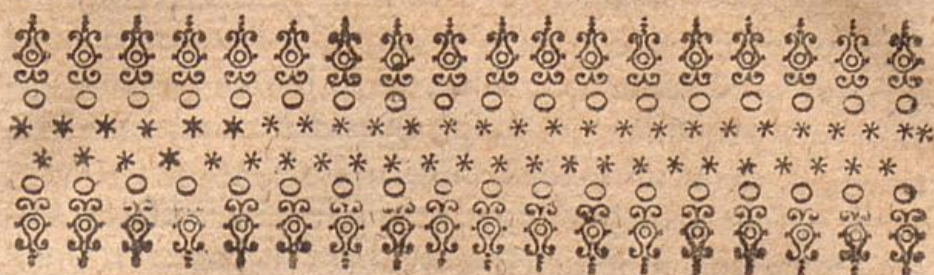
Hansiz, Marcus

Pragæ, 1723

Capvt VII. Dilucidatur ulterius propositionum accusatarum Sensus, ubi etiam agitur de officio problematis, seu consultationis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39569

CAPVT VII.

Dilucidatur ulterius propositio-
num accusatarum sensus, ubi etiam a-
gitur de officio problematis, seu
consultationis,

Dixi paulo ante, considerationes Soterij esse problema-
ticas, id est rationum pro & contra occurrentium ex-
positrices; non autem esse assertivas, seu tales, quæ vel a
proferente affirmantur & credantur, vel alijs ut affirmandæ
aut credendæ proponantur. Quod præter ea, quæ jam at-
tuli, ex toto passim Libello evidenter perspicitur: Sic u-
bi proponit considerationes pro Statu seculari, puncto se-
cundo dicitur: *videtur in Seculo facilius obtinere posse Salutem,*
quam in Statu Ecclesiastico, vel Religioso. Item in consideratio-
nibus de Statu Ecclesiastico seculari, punctum primum sic
habet: *Status Ecclesiasticus videtur via tutissima ad Salutem:*
Atque talia passim alibi. Jam cui, obsecro, in mentem venire
possit, Soterium hæc assertive dixisse? Cum certissimum &
in confesso sit, tutissimam viam non in seculo, sed in Religio-
ne quærendam esse; atque ipse Soterius potissimum confi-
derationes suas eo retulerit, ut clientes suos ad Statum Re-
ligio-

ligio-

ligiosum, ceu portum Salutis tutissimum dirigeret, idque ipso opere in tot candidatis eo directis ostenderit. Sed quæris; quid igitur talia falsa, & ab hominum sensu abhorrentia proponuntur? Resp. Quia digna sunt consideratione, & nonnemini forsitan occurrere possunt: Digna, inquam, sunt consideratione, ut nimirum adolescens exætius, quæ tandem Securitas in seculo sit, pernoscat; Quod ipsius deliberantis vehementer interest: Aliquando enim fieri potest, ut, etsi absolute loquendo verum non sit, Statum secularem esse tutissimum, respective tamen ad tale hominis individuum, revera status secularis sit tutissimus: Multi enim, ut id Soterius alio loco dicit, qui in Religione damnarentur, in statu seculari salvantur: Quod ipsis credo, Sapientibus Religiosis mirum dictu videri non debet, eo, quod sæpe inveniuntur homines, qui ab iis rebus abstinere moraliter, seu propter inolitos habitus, seu ob naturæ fervorem non possunt, quæ Religiosis reputantur peccata, secularibus sunt licita. Qua in re, cum plana sit, diutius immorari necesse non est. Digna igitur consideratione talia, imo dignissima sunt deliberanti, ut videat, quid agat, & commodis seculi perspectis, hancne viam, an contra Religiosam sibi ad salutem opportuniorē existimet.

Est nimirum hæc ratio & methodus tractandi quæstiones problematicas, ut rationes pro & contra adducantur, quo tandem utrisque expensis & perspectis, decretum fiat illud, quod unicum talium considerationum postremus finis est, prudens & stabile: *Prudens*, ut quod omnes, quæ occurrere possunt, difficultates, objectionesque prospiciat; *stabile*, quod adversum vim similium, qui aliquando occurrere possunt, arietum, accurata meditatione, animoque præparato munitum sit: quod secus omnino fieri necesse est, si cæco mentis impetu, eorum quæ obviare possunt, ignarus, arenæ se committat.

Ratio.

Rationes igitur, ut dixi, in consultativis ejusmodi problematis ultro citroque in medium adducuntur. Rationes, inquam; Quæ vero illæ? Resp. Omnes, vel saltem potiores, quæ movere aliquomodo deliberantem possint. Si enim non proponantur omnes moraliter, sed aliquæ tantum, v. g. leviores, dissimulatis gravioribus, vel illæ tantum, quæ arrisuræ deliberanti, secus illæ, quæ displicituræ videantur; Vel si illæ tantum, quæ impulsuræ v. g. ad statum religiosum, secus alteræ, quæ abstertere natæ sunt, tum enim vero manca, imperfecta, & ad imponendum potius, quam ad dirigendum comparata deliberatio est; cæco modo ruitur, sæpe non ad Salutem, sed ad exitium, cum periculo feræ, sed inutilis penitentia. Omnes igitur rationes aliqua consideratione dignæ ab animarum arbitro proponendæ sunt; non gravissimæ tantum, sed etiam leviusculæ; quod enim in se leve est, nonnullis quandoque grave, præsertim juvenibus videbitur: Quæ in re prudentiæ Confessoris erit, talia privatim pluribus exponere, imaginationes falsas eximere, aliqua refellere, alia contra, si operæ sit, & materia, aut mens deliberantis postulet, ut merentur, aggravare, quo sic apparentia a veris, futilia & frivola a gravibus, sibi suoque modulo convenientia a dissentaneis deliberans discernat.

Denique, quod bene, recteque observandum, rationes proponendæ sunt, non tantum, quas ipse facer referendarius animæque arbiter animo suo descriptas, & præconceptas habet, non, inquam illas tantum, quas ipse asserit, aut quæ ipsi, si deliberaret, occurrerent, sed etiam illas, quas alij seu benevoli seu malevoli asserunt, etiam illas, quas vulgus circumfert, quæque nonnullorum sermonibus jactantur, quas periculum est juvenibus aliquando, si sibi solis relictæ talia audiant, fraudi esse posse: Denique ad extremum etiam illas, quæ ipsi juveni seu apte, seu inepte occurrere, vel incidere possunt. In his enim omnibus partes

deliberantis sunt, eas acuratius expendere, confessarium consulere, & contra confessarii munus est, eas juveni privatim explicare, nisi tales sint, tamque obviae, quas ipse deliberans facili negotio dispicere, ac penetrare possit. Hæc omnia, quæ dixi, tam (nisi me omnia fallunt) tam inquam, clara, tam luculenta sunt, ut omnes, quiqui sunt Religiosorum, iudices hujus meæ ratiocinationis admittere neutiquam reformidem.

Igitur, ut illud, in quo potior vis est, iterum, iterumque inculcem, in rationibus afferendis non ad eas tantum ab arbitro respiciendum est, quas ipse veras esse iudicat, quas ipse asserit, quasque cupit deliberanti esse persuasas, sed alias quoque, quæ ad œconomiam causæ plenissime cognoscendam conducere videntur, uti sunt, & potissimum illæ, quæ ab aliis jaçantur, quæ ipsi deliberanti possunt aliquando occurrere, eumque alio tempore, quo forte spatium copiamque deliberandi, aut consiliarium tam opportunum, aut animum tam erectum habiturus non esset, percellere.

Ex his igitur sequentia statuo: 1. Quæ Soterius in considerationibus proposuit, non tantum sunt ea, quæ vel ipse asseruit, aut aliis persuasa voluit, sed alia quoque ad meritum causæ consideratione digna. Voluit enim proponere viam, modumque deliberandi non mancum illum, sed quantum in libelli parvitate poterat, sufficientem, ad non cæce, & improvide in tanto negotio progrediendum.

2. Statuo Eum, cum hoc, ut dixi, modo, rationes proponeret, prudentissime, sanctissime, rectissimeque egisse: prudentissime enim sanctissimeque agit, qui, quod sui muneris, & officii est, facit. Atqui muneris ejus & officii erat, quam optime poterat, deliberanti in re tanti momenti, unde ejus salus dependet, consulere. Optime consulit, qui ea omnia exacte proponit, quæ in deliberando
juva-

juvare, ad bonam electionem optime conducere videntur. Sic deliberanti de bello gerendo optime consulit, qui omnia exacte proponit, quæ ad rationem decernendi vel omit- tendi belli pertinere videantur; Deliberanti de emenda merce optime consulit, qui ea omnia exacte proponit, quæ ad naturam & ingenium mercis plenius cognoscendum conducunt; denique deliberanti optime consulit, qui sic ei omnia negotii, quod sub manibus est, merito proponit, ut eum futuro tempore pœnitere electionis moraliter non possit, qui sic eum de omnibus commodis incommodisque admonet, ut veniente die serius, aut citius suam accusare præcipitantiam non cogatur, aut cum Phrygibus dicere: *Hoc non putavi.*

Ex his jam luce meridiana clarius dilucescet propo- sitionum immerito accusatarum sensus. Quando enim monstra illa, ut Mellitus appellat, superius memorata per- textit, v. g. obedientiam videri intolerabilem, castitatem multis impossibilem, vitam Religiosorum videri otiosam, & similia, sensus, inquam, harum propositionum non neces- sario includit iudicium seu assertionem ipsius proponen- tis: Constat enim ex dictis in problemate seu conside- ratione *de statu* non tantum proponi ea, quæ ipse iudicat esse vera, sed etiam alia, quæ licet non iudicet ipse, tamen alii iudicare possunt esse vera.

Imo ea est natura problematis, ut nec possit habere locum assertio seu iudicium proponentis, cum sic evaderent iudicia sæpe immediata contradictoria: Proponuntur ergo alia quæ non sunt de mente seu iudicio proponentis sed aliorum, quibus talia sæpe dicuntur aut dici possunt. Et hæc ex natura problematis; Quo tametsi hominibus pru- dentibus, nec pravo affectu corruptis satis & abunde fa- ctum a me sit; ut tamen res oculis ipsis subjiciatur, ea pro- positionum illarum sensum, qui re ipsa est, obvia paraphrasi expositum.

Quando igitur pro titulo ponit hæc verba :

Considerationes contra Statum Religiosum,

Hæc utique alium sensum non habent, quam hunc :

Puncta consideranda, quæ contra Statum Religiosum occurrere possunt :

Seu, quod idem est : *Puncta consideranda, quæ contra Statum Religiosum dicuntur, aut dici possunt.* (Nota bene : Puncta, non quæ ego dico, aut assero, sed quæ forte ab aliquo dicuntur, aut dici, tibi que objici, aut ultro incidere possunt) e. g. obedientiam esse intolerabilem, Castitatem multis impossibilem, vitam Religiosorum esse otiosam &c. Ecce huc oculos, huc os Mellite ! Propositiones illæ monstrosæ non sunt *asserta non effata*, ut tu identidem clamas, non *theses* Soterij (possum enim aliquid considerandum proponere, quin illud ipse sentiam, aut affirmem, ut evidens est) sed sunt puncta duntaxat considerationi relicta, quæ gratia tantum exempli subjiciuntur, ceu talia, quæ nonnullis, aut ipsi juveni occurrunt, aut occurrere possunt, seu quæ nonnunquam dicuntur, aut certe dici a nonnemine gnaro vel ignaro, benevolo, vel malevolo possunt. Stomachare jam, vociferare, tona, fulgura, fulmina contra propositiones istas, ut monstrosas, fædas, absurdas, impudentes, mi Mellite ! nugæ nugarum ! Si affermentur, tales esse quis dubitet ? minime omnium Soterius, quem tu ceu earum architectum, patronum, assertorem inauditis modis traducis : Nugæ profecto nugarum ! cum umbris, cum phantasis luctaris, reportaturus inde pro triumpho excussissimum cachinnum, & postquam magna omnium expectatione parturiebas montes, tandem hominibus prudentibus (papæ magnum quid !) ridiculum murem prodidisti. Laurum, quam tibi adornasti, cape dignam tali victoria, sed a Pale potius, quam ab Minerva.

Vide

Vide sis igitur, quam longe alium sensum habeant, si ex terfo oculo, & elimata acie inspiciantur: Quid autem opus acumine? æquam mentem desidero, columbinam, ac verbo Religiosam, imo Christianam, imo humanam tantummodo: Quis enim, nisi cæcus sit, hoc mysterium non pervideat, quod vel ipsis adolescentibus obscurum nullo unquam tempore fuit. Quem enim adolescentum audisti, qui hæc talia Soterium de Religiosis Ordinibus sensisse, aut tanquam *asserta, effata, pronunciata* scripsisse, & non potius recitata duntaxat in exempli & problematis gratiam putaverit? Neque tu unquam ulli juvenum ejusmodi suspicionem, nedum opinionem de Soterio injicere poteris, quodque amplius est, audeo dicere, te neque tibi ipsi hoc unquam persuasurum. Consule te metipsum, tuumque, quod sentio, quantum in me est, præclarum esse mentis judicium. Occurret tibi continuo species viri, quem tu ipse plus quam de facie nosti, sancti, prudentis, animorum bono, ac præcipue Religiosarum familiarum supplementis intenti. Hunc tu talia sensisse aut asseruisse serio arbitrere? In æternum non credam, te ejusmodi judicium de viro incomparabili ullo in loco aut tempore suscepturum, nisi in quo mentem reliqueris.

Ex his demum in fumum abeunt omnia tua argumenta, potissimum in suspiriis, in ejulatu, in exaggerationibus, in scommatis posita. Cessant propositiones illæ in sensu, quo ab Authore proferuntur, esse imprudentes, impudentes, injuriosæ, scandalosæ, pessime sonantes, piarum aurium offensivæ, & si quæ sunt aliæ ex tuo *mellifico*, modestiæque tuæ promptuario prolatae nanix & censuræ; adversum quas, ut denique in nullo tibi debitor maneam, brevi compendio omnia, quæ hujusque dixi, velut in fascem collecta repeto in hunc modum,

Illud, quod est necessarium, quod utile, quod honestum, illud inquam non est imprudens, non impudens, non

injuriousum, non scandalosum &c. Sed considerationes a Soterio propositæ sunt necessariae, sunt utiles, imo utilissimæ, sunt honestæ, ergo.

Necessariæ:

Nisi velis juvenes cæco impetu, & inconsulto ad Religionis propositum profilire; Quid parentes de suis filiis hoc modo religiosum institutum improvide arripientibus? quid A catholicis de tali religionum more? quid prudentes omnes de tali levitate sentirent? Necessariæ sunt tales considerationes ipsis conscientiarum arbitris, quibus hoc ratione sui officii & curæ, quam sustinent juvenes candidatos prudenter, & debite dirigendi, eorumque saluti omni meliori modo consulendi onus vehementer incumbit. Necessariæ sunt ipsis juvenibus, ut præcognitis commodis, & incommodis præsentibus, ac futuris, actualibus, & moraliter possibilibus prudenter & tuto ad electionem, in qua salus animæ vertitur, procedant.

Utiles, imo utilissimæ:

Primum ipsis juvenibus, ut cognoscant commoda & incommoda, ne postea, quam temere elegerint, & retractandi tempus non sit, ea, quæ nunquam antea præviderint, aut auditione perceperint, occurrant, ob quæ respicere & penitentinem sentire suscepti propositi sine fructu cogantur.

Utiles deinde ipsi Directori, ut indicem expeditum habeat, ad quem juvenis deliberantis animum viresque exploret, videatque, quam adversum singula, quæ aliquando occurrere possunt, sit obfirmatus, neque subvereri debeat,
ne

ne non officio suo rite sit functus, atque ipse cliens olim pœnitundine forte tactus ipsius oscitantia succensere merito possit.

Utiles sunt 3. Iphis Religiosis Ordinibus ut cum maxime: Utpote quorum plurimum interest habere candidatos in amore vocationis adversum tela nequissimi, eventurasque objectiones aut terculamenta immobiles, ad onera, & incommoda Religionis sustinenda, prævia meditatione paratos.

Utiles ipsi Reipublicæ Christianæ, atque etiã politicæ, quantum videlicet utriusque interest gnavos in claustris & impigros (non tales, quos vivere pigeat, qui nec sibi nec aliis profint) existere Religiosos.

Honestæ:

Quod enim in moralibus necessarium est & utile, illud etiam est honestum: Quæ propositio ut stricta, sic evidens est, nec argumenti egens. Si vero cui contra videatur, intellectum disponat, ut intelligat. Jam sic argumentor:

Quod honestum est, non est imprudens, non impudens, non scandalosum, non injuriosum, non offensivum, & cætera crambe; nisi virtus ipsa nonnulli imprudens, impudens, scandalosa, injuriosa videatur, sed, ergo. Satisne hæc? Sipienti satis, proinde & tibi Mellite, qui sapiens aut es, aut esse vis: tene, quod habeas.

